ACTA PALAEONTOLOGICA POLONICA

Frańsko-fameńskie wymieranie i odrodzenie się ramienionogów rhynchonellidowych platformy wschodnioeuropejskiej

Elena V. Sokiran
Acta Palaeontologica Polonica 47 (2), 2002: 339-354

Atrypida i Pentamerida wymierają całkowicie na granicy fran-famen, podczas gdy Rhynchonellida wykazują w tym samym czasie znaczny potencjał przeżycia. W północnozachodnich i centralnych częściach platformy wschodnioeuropejskiej z rynchonellidów tylko dwie rodziny Trigonirhynchiidae i Pugnacidae przeżywają ten kryzys. W rozwoju rynchonellidów z tych części platformy wyróżnia się kilka etapów, w których stwierdza się ich masowe pojawienie i radiację; wczesno-środkowofrański (poziomy *Palmatolepis transitans-Pa. punctata*) i wczesnofameński (poziom *Pa. crepida*). Etapy te są związane z najważniejszymi pulsami transgresywnymi, gdy na większej części platformy wschodnioeuropejskiej rozwijał się płytkomorski zbiornik o normalnym zasoleniu. W późnym franie w centralnych rejonach platformy wschodnioeuropejskiej rynchonellidy wykazują wyraźne ubożenie i zastąpione są przez spiriferidy (rodzaje *Theodossia* i *Cyrtospirifer*). W tym okresie rynchonellidy są reprezentowane wyłącznie przez rodzinę Pugnacidae. Zanikanie spiriferidów w końcu franu, a następnie ich redywersyfikacja, przypuszczalnie nadały nowy impuls również rozwojowi rynchonellidów. Na początku famenu to właśnie rynchonellidy, razem z cyrtospiriferidami, dominują w płytkowodnych biotopach morskich. Przedstawiono także rewizję taksonomiczną przedstawicieli Trigonirhynchiidae z wczesnego franu [*Ripidiorhynchus livonicus* (Buch, 1834)] oraz wczesnego famenu [*R. huotinus* (Verneuil, 1845), *R. griasicus* (Nalivkin, 1934)], a także Pugnacidae z wczesnego famenu [*Paromoeopygma koscharica* (Nalivkin, 1934)]. Opisano dwa nowe gatunki, tj. *Ripidiorhynchus chencinensis* sp. nov. z późnego żywetu Polski oraz *Globulirhynchia minima* sp. nov z późnego franu centralnych rejonów platformy wschodnioeuropejskiej.

Key words: Brachiopoda, Rhynchonellida, sea–level changes, extinction, Frasnian, Famennian, East European Platform, Russia.

Elena Sokiran [sokiran@ultra.cto.us.edu.pl], Wydział Nauk o Ziemi, Uniwersytet Śląski, ul. Będzińska 60, PL–41–200 Sosnowiec, Poland.

Full text (575.2 kB)